

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความกระจ่างซึ่งปัญหาและเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
2. การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตร
3. การจัดระดับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์เรามีมาแต่สมัยก่อนเป็นระยะเวลานานมนุษย์เราจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อพึ่งพอาศัยซึ่งกันและกันแล้วนั้น ซึ่งได้มีผู้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มไว้ ดังนี้

สุชา (2531:236) กล่าวว่ามนุษย์ตั้งแต่เกิดมาจะต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่และผู้อื่น เป็นระยะยาวนาน บางที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันไปตลอดชีวิตด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะอยู่ โดดเดี่ยวไม่ได้ ทำให้เกิดครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน และประเทศชาติขึ้น อุทัย (2531:29) ได้กล่าว สนับสนุนว่ามนุษย์ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างโดดเดี่ยวได้ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น คนเราต้องมีกลุ่มทั้งทางด้าน การงานและด้านสังคม แต่คนนั้นมีความแตกต่างกัน เมื่อมาอยู่รวมกันด้วยความชอบพอกันเองหรือถูกกำหนดให้อยู่รวมกลุ่มทำงานแบบใดแบบหนึ่ง โสภ (2521:58) ได้ให้ความหมายของกลุ่มว่า กลุ่มประกอบไปด้วยสมาชิกตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมตัวกัน มีการแสดงพฤติกรรมตอบโต้สัมพันธ์กัน ทุกกลุ่มที่เกิดขึ้นนั้นจะมีความผูกพันกันทาง โครงสร้างหรือทางจิตใจก็ตามสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มอาจเกิดความขัดแย้งกัน หรืออาจมีความคิดเห็นสอดคล้องกันก็ได้ที่เป็นเรื่องธรรมดาภายในกลุ่ม ทุกคนจะต้องมีระบบการดำเนินงานในกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และถ้าเป็นไปในทางดีงามก็จะบรรลุเป้าหมายที่ได้ผลคุ้มค่าแต่ถ้าเป็นไปในทางไม่ดีงามกลุ่มก็จะไม่เด่น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2518:3-4) การจัดตั้งและดำเนินงานที่เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีนโยบายที่จะจัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรในพื้นที่ที่มีกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วเป็นอันดับแรก หรือจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่ที่มีกลุ่มยุวเกษตรกรอยู่แล้วเป็นอันดับสอง แต่ในพื้นที่ใดไม่มีกลุ่มเกษตรกรหรือยุวเกษตรกรก็สามารถส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นไปสำหรับวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในปัจจุบันมี 2 วิธีคือ วิธีแรกเป็นการจัดตั้งโดยการริเริ่มของเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ใช้วิธีนำผลประโยชน์ที่แม่บ้านเกษตรกรจะได้รับจากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมาชี้แจง ส่วนวิธีที่สอง เป็นการจัดตั้งโดยความคิดริเริ่มของแม่บ้านเกษตรกรเอง เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรเข้าไปสนับสนุน

ในปี 2533 กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดนโยบายเร่งรัดปรับปรุง ด้านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในช่วงปี 2530 – 2534 ไว้ 2 ประการ คือ มุ่งเน้นกลุ่มสตรีแม่บ้านเกษตรกร และมุ่งส่งเสริมการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรซึ่งมีเจ้าหน้าที่คอยเป็นที่เลี้ยงคือ เจ้าพนักงานเคหกิจการเกษตรประจำอำเภอ ทำหน้าที่ควบคู่ไปกับเจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการพัฒนาสุขภาพอนามัยของครอบครัว ส่งเสริมให้แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ทางด้านเคหกิจเกษตร และประกอบอาชีพการเกษตรเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวอีกทางหนึ่ง ในปัจจุบันการรวมตัวของสตรีเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีสาเหตุหลายประการทำให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพร้อมใจ กันเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันการดำเนินงานกลุ่มไปด้วยดีทำให้สมาชิกเห็นประโยชน์จากการตั้งกลุ่มมีความพึงพอใจจะอยู่กับกลุ่มต่อไป โดยไม่มีการสลายตัว (กรมส่งเสริมการเกษตร 2533 : 3)

ประวัติการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2539 :

3) ในปี 2511 ได้เริ่มมีการส่งเสริมวิชาคหกรรมศาสตร์ขึ้นในกลุ่มชาวนา โดยกองอบรมและเผยแพร่ กรมการข้าว เป็นผู้รับผิดชอบในงานนี้ การดำเนินงานเป็นเพียงขั้นทดลองกับแม่บ้านและเยาวชนสตรีในกลุ่มชาวนา มีการเปิดศูนย์ฝึกอบรมขึ้น 4 ศูนย์ คือ ศูนย์สาธิต กลุ่มชาวนาอำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์สาธิตกลุ่มชาวนาอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ศูนย์สาธิตกลุ่มชาวนาอำเภอมิตรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี และศูนย์สาธิตกลุ่มชาวนา อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมได้กำหนดวิชาต่าง ๆ ไว้ คือ อาหารและโภชนาการ การตัดเย็บเสื้อผ้า และศิลปประดิษฐ์

ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2510 ได้รวมกองอบรมและเผยแพร่ของกรมการข้าว และกรมกสิกรรมเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม คือ เมื่อมีการส่งเสริมการเกษตร หรือพ่อบ้านกลุ่มต่าง ๆ พร้อมกันไปอย่าง

เป็นระบบ กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ร่วมการดำเนินงานคหกรรมศาสตร์ในหน่วยยุว-กสิกร และกลุ่ม ชาวนาเข้าด้วยกัน ตั้งเป็นสาขางานคหกิจเกษตร และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ คหเศรษฐศาสตร์ ” และ คหกิจเกษตรตามลำดับ มีการจัดฝึกอบรมตามกลุ่มในจังหวัดต่าง ๆ สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมได้รวม ตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อเข้ารับการบริการทางด้านวิชาคหกรรมศาสตร์ และจัดตั้งกลุ่มขึ้นเรียกว่า “ กลุ่มคห เศรษฐศาสตร์ ”

ใน พ.ศ. 2518 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้พิจารณาเห็นว่าการที่แม่บ้านเกษตรกรรวม ตัวกันขึ้นเรียกว่า “ กลุ่มคหกิจเกษตร ” ยังไม่ถูกต้อง เพราะคำว่า “คหกิจเกษตร” เป็นวิชาการวิชาหนึ่ง เช่นเดียวกับวิชาเกษตร การเรียกชื่อกลุ่มควรเป็นชื่อที่บ่งประเภทของสมาชิก โดยที่แต่เดิมได้มีการจัด ตั้งกลุ่มเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกรอยู่แล้วจึงเห็นสมควรให้ใช้ชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และได้มีการจัด ตั้งงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้น ตามประกาศของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ 562/2518 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2518 เพื่อให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงานในการเขาไปส่งเสริมสตรีในภาคการ เกษตร ทางด้านการเกษตร คหกิจเกษตร โดยมีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นเป็นกลุ่มแรกที่บ้าน ป่าคา อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่

2.การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตร

จากการที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินนโยบายในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังกล่าว ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้ ดังนี้

พิงพิศ (2536:3) ได้ให้แนวคิดการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมการเกษตรนั้นว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแกนกลางในการรับและกระจายความรู้ไปสู่ครอบครัว เกษตรกรซึ่งสามารถจำแนกการดำเนินงานเป็นด้าน ๆ ดังนี้

1. การเพิ่มผลผลิตเกษตรให้มีการยอมรับความสำคัญของแรงงานสตรีในการเกษตร จึงได้มีการสนับสนุนให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่สตรีเกษตรเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมเพื่อให้สามารถนำไป ช่วยพ่อบ้านเกษตรกรเพิ่มผลผลิตการเกษตร

2. ดูแลเก็บรักษาผลผลิตหลังจากการเก็บเกี่ยว ปัจจุบันนี้เกษตรกรยังขาดความสนใจ ในการรักษาผลผลิตที่ได้จึงทำให้เกิดการสูญเสียอย่างมากจนผลผลิตที่ถูกปล่อยให้บูดเน่าจึงได้มีการส่งเสริมให้แม่บ้านเกษตรกรได้มีความรู้เรื่องการดูแลและรักษาผลผลิตการเกษตร

3. ผลิตอาหารให้มีปริมาณบริโภคนพอเพียง ทั้งปริมาณและคุณภาพเป็นการนำอาหารที่ ผลิตได้ในท้องถิ่นมาเป็นอาหารเสริมเด็ก โปรตีนจากพืชและสัตว์

4. ด้านธุรกิจเกษตร แม่บ้านเกษตรกรจะเป็นส่วนสำคัญในการดูแลครอบครัว และต้องเข้าใจและมีบทบาทในด้านธุรกิจเกษตรด้วย

5. ด้านการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนสำคัญในการเป็นผู้ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาดัดแปลงทำประโยชน์เป็นหัตถกรรมในรูปแบบเครื่องใช้ตกแต่งในบ้านเรือน เช่น เครื่องจักสาน ศิลปประดิษฐ์

6. การดูแลความเป็นอยู่ในครอบครัว ภาวะหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของแม่บ้านเกษตรกรคือการดูแลให้การเลี้ยงดูและอบรมสมาชิกในครอบครัว ให้เป็นผลเมืองคึกของชาติในอนาคต และปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (2539:7-8) การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนากลุ่มให้มั่นคงสามารถเป็นแกนนำในการพัฒนาครอบครัว เกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับท้องถิ่นจะให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินงานกลุ่มให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของกลุ่ม

ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้านนั้น คณะกรรมการกลุ่ม ๆ จะต้องมีบทบาทหน้าที่และภาระกิจดังต่อไปนี้คือ

1. การประชุม

ก. การประชุมประจำปี เป็นการประชุมที่คณะกรรมการฯ ร่วมกับสมาชิกเจ้าหน้าที่บุคคลที่ให้การสนับสนุนกิจการของกลุ่มได้รับทราบผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รวมทั้งสรุปผลงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มจะดำเนินการในปีต่อไปต่อที่ประชุม ภาระกิจเหล่านี้เจ้าหน้าที่จะต้องเป็นที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลรายละเอียดเพื่อจัดทำโครงการ

ข. การประชุมประจำเดือนเป็นการประชุมที่คณะกรรมการแม่บ้านเกษตรกรจัดขึ้นเพื่อแจ้งข่าวสาร บริการความรู้ต่าง ๆ แก่สมาชิกและผู้สนใจตามที่กลุ่มได้กำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปีไว้ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะทำโครงการและกิจกรรม

2. การดำเนินงานตามโครงการ

ในการดำเนินงานตาม โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรูปแบบ ดังนี้

ก. โครงการรวมของกลุ่มคือโครงการหรือกิจกรรมที่ได้กำหนดในแผนการดำเนินงานประจำปี โดยสมาชิกของกลุ่มทุกคนต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์โครงการนี้จะมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติและรับความรู้ต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ ทำให้สมาชิกเรียนรู้การทำงานร่วมกันเกิดความรับผิดชอบ รู้จักเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีในกลุ่ม

ข. โครงการรวมกลุ่มย่อย คือโครงการที่สมาชิก 5-10 คน มีความสนใจเหมือนกัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกันจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ตนเองถนัด เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนร่วมลงทุน ร่วมแรงในการที่จะดำเนินการตาม โครงการ ให้เกิดรายได้เพิ่มแก่ครอบครัว

ค. โครงการส่วนบุคคล สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรเลือกโครงการเกษตรหรือ เลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ตนเองสนใจมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการประกอบอาชีพของครอบครัว ทั้งนี้เพื่อเป็นการฝึกปฏิบัติหรือทำให้เกิดรายได้แก่ครอบครัว

การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผู้ที่มีความประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก จะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นสตรีทำงานในภาคการเกษตร บุตร หลาน ของเกษตรกร มีอายุ ตั้งแต่ 20 ปี หรือเป็นภรรยาของเกษตรกร ที่ประกอบอาชีพในหมู่บ้านหรือตำบลที่มีการจัดตั้งกลุ่ม
2. มีความสมัครใจ ที่จะร่วมกันดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้มีความก้าวหน้า มั่นคงในการที่จะพัฒนาอาชีพเกษตร ของครอบครัวและกลุ่มให้ดีขึ้น
3. ผู้สมัครต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองหรือหัวหน้าครอบครัว โดยกรอกใบสมัครและยื่นต่อคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามมติของกลุ่มเพื่อนำไปจัดซื้อวัสดุต่าง ๆ ที่จะใช้ในกิจกรรมกลุ่ม ค่าธรรมเนียมนี้จะเรียกเก็บเมื่อแรกเข้าเป็นสมาชิกเท่านั้น
4. ผู้สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องเสียสละร่วมประชุม ทำกิจกรรมของกลุ่ม หรือจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติงานกลุ่ม ตลอดจนให้ความร่วมมือกับทางราชการตาม โอกาสอันควร

ในการบริหารกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะมีคณะกรรมการกลุ่ม กลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งและเป็นตัวแทนของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประกอบด้วย ตำแหน่งต่าง ๆ คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ มีวาระการปฏิบัติงานตามหน้าที่วาระละ 2 ปี

3. การจัดระดับของความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2529:1-3) ได้กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมการเกษตรเฉพาะภาคเหนือดำเนินการพัฒนารูปแบบหรือแนวทางในการส่งเสริมสถาบันแม่บ้านเกษตรกรของจังหวัดต่าง ๆ ภายในภาคให้มีการดำเนินงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถประเมินผลหรือวัดความก้าวหน้าของการดำเนินงานส่งเสริมได้โดยอาศัยหลักในการจัดระดับของผลงานความสำเร็จและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อแบ่งชั้นของกลุ่มให้เด่นชัด แล้วดำเนินการส่งเสริมพัฒนากลุ่มให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่กำหนดให้มีการจัดทำแผนส่งเสริมการเกษตรระยะยาวเป็นรายปี/งาน ทั้งนี้ โดยกำหนดให้ทุกระดับมีแผนการส่งเสริมของตนเองซึ่งจะต้องมีการระบุวัตถุประสงค์เป้าหมายขอบเขตของการดำเนินงานให้แน่ชัดดังนั้นสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือจึงได้ดำเนินการทั้งในด้านการกำหนดมาตรฐานในการจัดชั้นกลุ่ม และจัดทำแผนส่งเสริมการเกษตรรายงานควบคู่กันมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี งบประมาณ 2528 จนกระทั่งขณะนี้ สามารถสร้างเกณฑ์ ในการจัดชั้นกลุ่มสถาบันแม่บ้านเกษตรกรสำหรับภาคเหนือ และการดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในครั้งนี้อย่างมีประสิทธิภาพของการจัดชั้นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสถาบันแม่บ้านเกษตรกรในระดับจังหวัดและอำเภอ โดยเฉพาะ เกษตรตำบลจะได้รับทราบถึงสภาพการดำเนินงานของสถาบันแม่บ้าน เกษตรกรในเขตรับผิดชอบและสามารถจำแนกระดับมาตรฐานการดำเนินงานของสถาบันแม่บ้านเกษตรกรที่มีอยู่ว่าอยู่ในระดับดี ปานกลาง หรือจะต้องปรับปรุงทำไร และสามารถให้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาสถาบันแม่บ้านเกษตรกรให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานของสถาบันแม่บ้านเกษตรกรนั้น ๆ ให้ดีขึ้น ตรงตามวัตถุประสงค์ของกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ ได้ดำเนินการสร้างหลักเกณฑ์ในการจัดชั้นกลุ่มของสถาบันแม่บ้านเกษตรกรสำหรับภาคเหนือ ในครั้งแรก ได้จัดให้มีการสัมมนา ผู้ช่วยเกษตรจังหวัด ฝ่ายบริหารขึ้นในปีงบประมาณ 2528 ซึ่ง ผลจากการสัมมนาได้กำหนดเป็นหลักการในการจัดชั้นกลุ่มภาคเหนือ ให้พิจารณาจากกิจกรรมหลักของกลุ่มต่าง ๆ โดยเน้นความสำคัญในแต่ละด้าน ตามวัตถุประสงค์

และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม และจัดระดับชั้นของกลุ่มต่าง ๆ เป็น 3 ระดับในการพิจารณากิจกรรมหลักก็ได้มีการกำหนดกิจกรรมย่อยซึ่งจะใช้เป็นประเด็นในการเก็บข้อมูล เพื่อการจัดชั้นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อไปด้วย

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยตรงแล้วนั้นยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยไว้แต่มีงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

ผ่องผิว (2539) ศึกษาเรื่อง การรวมตัวของสตรีในชนบท กรณีศึกษากลุ่มสตรีบ้านศรีคอนมูล ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มสตรีที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกันในหลายลักษณะ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและได้รับการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เงื่อนไขที่เป็นปัจจัยให้มีการรวมกลุ่มกันมีหลายประการ เช่น กรณีความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การแบ่งบทบาทเพศชายและเพศหญิง ประเพณีความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชน เช่น การเห็นตัวอย่างจากกลุ่มอื่น ๆ และความคิดในการพัฒนาสตรีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ศิริวรรณ (2533:11) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันทรายและอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอิสระดังนี้คือ อายุ รายได้ ประสบการณ์ประกอบ ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร และความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่มีความสำคัญ ต่อการทำนายการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มประสบความสำเร็จและกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จนั้นมีเพียง 2 ตัวแปร คือ ประสบการณ์การประกอบและระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มโดยตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรร่วมกันให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .45 และสามารถทำนายได้ร้อยละ 20 ($R^2 = 20$)

เบญจวรรณ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการรับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเกณฑ์ปานกลาง มีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มในเกณฑ์มากและมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มในเกณฑ์ปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม เมื่อทดสอบด้วยสถิติ ไค-สแควร์ ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่ม

วิโรจน์ (2540:12) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกระดับชั้น ทุกกิจกรรม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านความรู้ และการดำเนินงานกิจกรรมจากมากไปหาน้อย คือ ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการเกษตร และด้านเพิ่มรายได้ตามลำดับส่วนการดำเนินงานกิจกรรมด้านบริหารงานกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านความสามารถในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นด้านความสามารถในการตัดสินใจและวางแผนและด้านการดำเนินกิจกรรมกลุ่มตามลำดับ

บุปผา (2538) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง พบว่า ระดับการศึกษาและการมีตำแหน่งอื่นในหมู่บ้านของประธานกลุ่ม มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่มและความร่วมมือกันของสมาชิกมีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่ม สถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่ม ได้แก่ ความชัดเจนตามโครงสร้างของงาน และการมีอำนาจในตำแหน่งของประธานกลุ่ม และลักษณะส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลต่อความสำเร็จ และไม่สำเร็จของกลุ่ม ได้แก่ รายได้นอกภาคการเกษตร การรับรู้ในวัตถุประสงค์ของกลุ่ม วิธีการดำเนินงานของกลุ่มและความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อผลตอบแทนที่ได้รับ นอกจากนี้ จันทนา (2538) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จกับกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ความเป็นผู้นำของประธานกลุ่มในการช่วยสมาชิกตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับจากกลุ่ม การรับรู้ในวัตถุประสงค์ของกลุ่ม สมาชิกได้ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ กิจกรรมต่าง ๆ ตรงกับความต้องการ

ของสมาชิก สมาชิกรับรู้วัตถุประสงค์การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กลุ่มจัดสรรผลกำไรให้แก่สมาชิกอย่างยุติธรรม สมาชิกพอใจและภูมิใจในชื่อเสียงของกลุ่มเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มที่สำคัญคือ ปัญหาด้านการตลาด ด้านเงินทุน สมาชิกบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ

จันทนา (2538:10-11) ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันในกลุ่มทั้งสองและน่าจะมีผลทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประสบผลสำเร็จ ได้แก่

1. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำกลุ่ม คือ ประธานมีส่วนช่วยสมาชิก คัดสินใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมกลุ่ม

2. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกด้านจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่มและการรับรู้วัตถุประสงค์การดำเนินงานกลุ่ม

2.1 ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิก คือ สมาชิกมีโอกาสใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่และนักวิชาการ ตลอดจนผลการดำเนินงานกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้

2.2 การรับรู้วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของกลุ่ม คือ สมาชิกรับรู้วัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการจัดตั้งกลุ่มและการทำงาน การปฏิบัติงานทุกครั้งกลุ่มเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายพร้อมทั้งวิธีดำเนินงานกลุ่ม

3. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มคือ กลุ่มจัดประชุมพร้อมทั้งให้สมาชิกร่วมกันดำเนินงานเดือนละครั้งและกลุ่มให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็นแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ขณะร่วมกันดำเนินงาน

4. ปัจจัยเกี่ยวกับสถานการณ์กลุ่ม ได้แก่

4.1 กลุ่มจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เพื่อจ่ายเป็นเงินปันผลเฉลี่ย คั้น ตามหุ้นให้แก่สมาชิกอย่างยุติธรรมและกลุ่มเก็บไว้เป็นทุนสำรองเพื่อดำเนินงานกลุ่มต่อไป

4.2 สมาชิกพอใจรายได้จากการเป็นสมาชิกกลุ่มและสมาชิกมีความรู้สึกพอใจและภูมิใจในชื่อเสียงของกลุ่มในสังคมมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ที่สมาชิกรู้จัก

กรณีลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความแตกต่างกันซึ่งมีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่การเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่มและความร่วมมือกันของสมาชิก

ส่วนสถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามการรับรู้ของประธานกลุ่มนั้น ผลการวิจัยพบว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 ระดับชั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับสถานการณ์กลุ่มที่พบว่ามีความแตกต่างกันซึ่งมีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ความชัดเจนตามโครงสร้างของงานและการมีอำนาจในตำแหน่งของประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โดยสรุปแล้วผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อที่จะได้นำมาเป็นแนวทางในการวางแผนในการพัฒนางานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มีความมั่นคงเจริญก้าวหน้าต่อไปซึ่งเราจะต้องมองทุกปัจจัยที่เข้ามามีส่วนต่อการดำเนินงานของกลุ่มจึงจะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้นและเป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับที่ดีต่อไป